

ELŐSZÓ

Hetven éve annak, hogy a Bölcsészettudományi Karon elindult a felsőfokú könyvtárosképzés, amely négy évtizeden keresztül, egészen 1989-ig az egyedüli egyetemi könyvtárosképzés volt Magyarországon.

A Magyar Tudomány Ünnepén különösen fontos leszögezni: a könyvtár- és információtudomány az elmúlt hetven évben nélkülözhetetlen szerepet játszott a tudomány fejlődésében, s az *Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara* (ELTE BTK) büszke arra, hogy ebben az időszakban az ország első és máig első számú egyetemi könyvtár- és információtudományi képzésének, illetve tudományos műhelyének otthona.

A könyvtár- és információtudomány olyan oktatási területünk, amely a tudományos élet egésze számára képez szakembereket, kutatókat, intézményvezetőket.

Az elmúlt hetven évben nemcsak a hírközlésben és hétköznapijainkban, de a tudomány működésében is kulcsszóvá vált a kommunikáció. A tudományban sohasem csak kortársak között zajlik a pábeszéd. Telefonon, e-mailben, konferenciákon és publikációkon keresztül mindannyian azzal a tudással veszünk részt az új eredményeket teremtő dialógusokban, amely tanáraink és tudományterületi elődeink ismereteit bővíti, egészíti ki. A tudományos kommunikáció nem épülhet másra, mint folyamatos hozzáférésre a már feldolgozott tudáshoz. Feltétele a rendező szakemberek munkája, a hatékony tájékoztatás, a tájékoztatói eszközök és gyűjtemények fejlesztése, a technológia értő, segítő felhasználása.

A tudományos élet elsődleges helyszínei, a felsőoktatás és a tudományos kutatás intézményei mellett a tudományos örökség átadásának minden helyszíne nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a múltat, jelent és jövőt értelmezni képes társadalomban éljünk. Múzeumok, levéltárak és iskolák leendő munkatársai is tanulnak karunkon, a tudomány ünnepén tehát őket is méltán ünnepeljük. Vegyük azonban észre, milyen fontos szerepet játszanak a múzeumok, levéltárak, iskolák működésében is könyvtáraik! Anyaintézményük árnyékában gyakran önálló, teljes értékű, rendezvényekben és innovációkban gazdag életet élve szolgálják a közös célokat. Az internet és a közösségi média korában eseményekről, szolgáltatásokról hírt adva, ma már látványos, milyen nélkülözhetetlenek könyvtáraink a tudományos élet minden szintjén, és akkor még nem is ejtettünk szót tudománymetriáról, impakt faktorokról, MTMT-ről...

Hetven év rövid idő ennyi változáshoz, de sok idő egy tanszék működésében. A képzés 1949 nyarára jutott egyetlen szobához a Puskin u. 3. alatti (mai I) épületben. *Varjas Béla*, a *Széchenyi Könyvtár* főigazgató-helyettese dolgozta ki a képzés alapjait. Az ő tanszékvezetésével a budapesti nagykönyvtárak, elsősorban a nemzeti könyvtár főmunkatársai tartottak kezdetben előadásokat, vezették a szemináriumokat és gyakorlatokat. Ahogy karunk nagy része, a Könyvtártudományi Tanszék is rövidesen átköltözött a Pesti Barnabás utcába (a mai Piarista közbe), s 1953 őszétől az épület legfelső szintjén,

immár saját folyosószakaszt elfoglalva képezte évtizedeken keresztül a könyvtárosok máig aktív nemzedékeit.

A könyvtár szak minden korszakban biztos pontja volt képzési kínálatunknak. A felsőoktatás szabályozásának függvényében 15–20, majd napjainkban 40–60 fős évfolyamok választják karunkon az informatikus könyvtáros pályára felkészítő tanulmányokat a könyvtárostanárság szak mellett. Nyilván sokáig közrejátszott ebben a képzés indulásával párhuzamosan kiépülő, országos népkönyvtári hálózat biztos munkahely kínálata. Ám az, hogy a rendszerváltás óta sajnálatosan romló megélhetési lehetőségek mellett is népszerű maradt a képzés, bizonyítja azt is, hogy a könyvtár- és információtudomány önmagában is vonzó stúdium. A rálátás, az interdiszciplinaritás szakértő kezelése és az összekapcsolás kompetenciája évtizedről-évtizedre értékesebbé vált, a képzés pedig képes volt a megújulásra, a korszerű könyvtár- és információtudomány új irányzatainak interpretálására.

Amikor a kilencvenes évek elején az egyetem visszatért a Múzeum körútra, a Könyvtártudományi Tanszék elsőik között rendezte be saját számítógéptermet. Mára öt laborban oktatja hallgatóit. Szorosabbra fűzi kapcsolatát a kari és az egyetemi könyvtári rendszerrel. Intézeté szerveződik, fiatalos szemléletű oktatógárdát tudhat magáénak, gyümölcsöző együttműködések alakít ki könyvtárakkal, információszolgáltató szervezetekkel, vállalkozásokkal, szakmai műhelyekkel, vezetése menedzsmentszemléletű, egyúttal szigorúan tudomány- és hallgatócentrikus. Nyit az Európai Unió információforrások és üzleti információk ismeretek felé, közreműködik interdiszciplináris képzésekben, a *Bölcsész Informatikai Önálló Programban*, a média szakosok képzésében, a *Digitális Bölcsészeti Központ* kialakításában, de sikeres szakmai rendezvényeket is szervez például az e-book jelenségéről.

A könyvtár- és információtudományi képzés elmúlt hetven évére joggal lehet büszke a Bölcsészettudományi Kar, hiszen működésük éppen azt példázza, amire a bölcsészettudományi képzés minden területén törekszünk napjainkban. Nemcsak tudományterületeinkre kell rálátnunk, de érzékelnünk kell az időszerű változások dinamikáját, az elvárások átrendeződő hangsúlyait is. Ahogy a könyvtárosok napi igényekre reflektálva eszköztárként használják tudásukat, ahogy kreatívan összekapcsolják a rájuk bízott gyűjteményeket a legújabb technológiával, s korszerű szolgáltatásokat teremtve aktualizálják a könyvtár hagyományait, úgy kell minden bölcsésznek élő, XXI. századi tudással és kompetenciákkal, kreatívan újra értelmezni évszázadok felhalmozott tudását.

Nincs minden nap Magyar Tudomány Ünnepe. Ha bárki, bármikor kétellyel szembesülne a bölcsészet- és társadalomtudományi képzések jelentőségével kapcsolatban, a könyvtár- és információtudomány, a könyvtárosképzés is jó példánk arra, miért fontos a rálátás közös múltunkra, s miért létfontosságú az évszázadok alatt felhalmozott tudás eleven hozzáférhetővé tétele, miért nélkülözhetetlen a tudomány valamennyi területének összekapcsolása: szerves, működő egésszé.

Sonkoly Gábor
az MTA doktora, az ELTE BTK dékánja
ORCID: 0000-0002-5101-6518